RĂZBOIUL ŞOARECILOR CU BROAŞTELE
(BATRAHOMIOMAHIA)

Lista personajelor animaliere[1]

BROAŞTELE

Physignathos: „Cel cu obrajii umflaţi" (Falcă umflată) = Faţă-gogonată

Peleús: „Cel care trăieşte în nămol" (Nămoleanu) = Glodilă

Hydromédousa: „Crăiasa-apelor" (Crăiasa Apiloaia) = Crăiasa-undei

[1] Năzuinţa de a reda fidel spiritul comic al *Batrahomiomahiei* ne-a determinat să traducem numele personajelor animaliere, spre a nu încărca subsolul paginilor cu explicarea fiecăruia în parte. Aşa a procedat şi I. Caragiani, primul traducător al *Batrahomiomahiei* în româneşte, tălmăcire în proză apărută împreună cu *Odiseea* lui Homer (Iaşi, 1876). În traducerea sa realizată tot în proză (Paris, 1868), Leconte de Lisle juxtapune numele greceşti şi sensul lor sub formă de epitete, soluţie inacceptabilă într-o traducere în versuri. P. Giguet în

Hypsibóas: „Cel cu strigătul asurzitor" (Strigătare) = Asurzitorul-bălţii

Peleíon: „Cel care vieţuieşte în noroi" (Nămoleanu) = Mocirlan[1]

Seutlaîos: „Cel care se hrăneşte cu (frunze de) sfeclă" (Lobodeanu) = Papă-sfeclă

Polýfonos: „Cel care vorbeşte mult" (Guraliu) = Gură-mare

Limnóharis: „Cel căruia îi place balta" (Bălteanu) = Băltăreţu

Okimídes: „Verde ca busuiocul"[2] = Verde-busuioc

Costofágos: „Cel care mănâncă rădăcini frumos mirositoare" (Mănâncă-curechi)[3] = Pap-rădăcini

Calamínthios: „Cel ce se plimbă printre testii" (Trestian) = Păpurilă

Oeuvres complètes d'Homère (Paris, 1876) începe traducerea în proză a *Batrahomiomahiei*, ca la o piesă de teatru, cu *Noms des personnages* în ordinea intrării în scenă, explicând înţelesul fiecăruia. Am procedat la fel şi am grupat eroii pe specii, lămurind sensul numelor lor transliterat. Am redat apoi în paranteze traducerea lor în versiunea lui I. Caragiani, de sugestiile căruia ne-am folosit uneori şi, în sfârşit, felul în care apar numele greceşti în traducerea noastră.

[1] Moise Nicoară traduce astfel pe Peleus, tatăl lui Physignatos, aluzie glumeaţă la Peleu, fiul lui Aiacos, părintele vestitului Ahile.

[2, 3] Versurile unde apar Okimídes şi Origanion nu figurează în versiunea românească din 1876. Probabil că ele lipseau din ediţia care a stat la baza traducerii profesorului ieşean.

Borborokoítes: „Cel ce doarme în mâzgă (Glodilă) = Zace-n-mâzgă

Hydróharis: „Cel căruia îi place apa“ (Apilă) = Răsfăţatul-apei

Prassaîos: „Verde ca prazul“ (Prăjean) = Praz-verde

Crambobátes: „Cel care umblă în varză“ (Calcănglod)[4] = Umblă-n-varză

Craugasídes: „Cel care s-a născut strigând“ (Strigărescu) = Orăcăilă

Origaníon: „Cel care seamănă cu maghiranul“[5] = Măghiran

ŞOARECII

Psihárpax: „Cel care prinde în gură firimituri“ (Fărămăturescu) = Înhap-firimituri

Troxártes: „Cel care roade pâinea“ (Roadepâine) = Roade-jimblă

Leihomýle: „Cel care linge pietrele de moară“ (Lingefăină) = Linge-pietrele-de-moară

Pternotróctes: „Cel care roade şuncă“ (Roadecălcâi) = Roade-şuncă

Leihopínax: „Cel care linge talere“ (Lingetalger) = Linge-blide

---

[3,4] I. Caragiani a folosit o altă variantă unde, în loc de *Costofágos*, apare *Crombofágos: „Cel care mănâncă curechi“* şi în loc de *Crambobátes* apărea *Pelobátes: „Cel care umblă în glod“.*

Embasíhytros: „Cel care găureşte brânza“ (Pişcă-brânză) = Bortă-n-brânză

Leihénor: „Cel care linge oameni“ (Lingău) = Lingăreţul

Troglodýtes: „Cel care locuieşte prin borte“ (Întrânbortă) = Şade-n-bortă

Artofágos: „Cel care mănâncă pâine“ (Mănâncăpâine) = Roade-pâine

Tyrofágos: „Cel care mănâncă brânză“ (Pişcăbrânză) = Roade-brânză

Pternoglýfos: „Cel care găureşte şunca“ (Roadecolţuri) = Bortă-n-şuncă

Litraîos: „Cel care cântăreşte o litră“ (Litreanu) = Litreanu

Meridárpax: „Cel care fură porţii“ (Furăparte) = Şterpeleşte-porţii

Cnáison: „Cel care roade“ (Pandepâne) = Ronţăilă

Întâi şi-ntâi ruga-voi corul de muze de pe Helicon
La mine-n cuget să coboare anume pentru noul cânt
Acoperind acum tăbliţe[1] proptite de genunchii mei,
Ca lunga harţă, fapta plină de zarva crâncenului Ares,

[1] Este vorba de tăbliţele dreptunghiulare acoperite cu un strat de ceară pe care anticii obişnuiau să scrie texte de mică întindere cu ajutorul unui condei numit *stilus*.

Prin râvna mea s-o afle toate urechile de pământeni,
Căci vitejeşte şorecimea a dat năvală peste broaşte
Şi pilda lor a fost isprava giganţilor[1] născuţi de Glie,
Cum umblă vestea printre oameni; dar iată cum a început.
Cândva un şoarec mort de sete, scăpat din ghearele pisicii,
Muie avida lui bărbie în tăul din apropiere,
Dulceaţa apei desfătându-l din plin; pe dânsul mi-l zări
O guralivă băştinaşă a bălţii şi-i grăi aşa:
„Străine, cine eşti? De unde sosişi pe mal? Din ce părinţi
Te tragi? Rosteşte adevărul şi nu-ncerca să-mi spui minciuni!
Te aflu demn să-mi fii prieten? Pe loc poftindu-te acasă.
Nenumărate, mândre daruri de ospeţie îţi voi da.
Sunt craiul Faţă-gogonată cel preamărit în lung şi-n lat
De-ntregul tău şi printre broaşte, de când mă ştiu ocârmuiesc.
Am fost crescut de bunul tată Glodilă şi crăiasa-undei

[1] Giganţii erau nişte făpturi monstruoase şi uriaşe, fiind înzestraţi cu o forţă de neînvins. Deşi de origine divină, ei puteau fi omorâţi doar de un zeu, cu ajutorul unui muritor. Gaia (Pământul) i-a născut ca să-i răzbune pe titani, fraţii ei zvârliţi de Zeus în Tartar. Giganţii au luat cu asalt cerul dar au fost răpuşi de zeii olimpieni cu ajutorul lui Heracle într-o spectaculoasă *Gigantomahie*.

Cu care el se drăgostise pe unde curge Eridanul[1]
Da, văd că eşti voinic şi chipeş, cu mult deasupra
celorlalţi.
Un rigă purtător de schiptru, războinic fără de pereche
Te-arată-nfăţişarea: haide, numeşte-ţi neamul mai
degrabă!"
Înhap-firimituri, la rându-i, i-a dat răspunsul următor:
„De ce vrei tu să-mi afli neamul? Cu vârf şi îndesat
îl ştie
Tot natul şi nemuritorii şi păsările din văzduh.
Înhap-firimituri mă cheamă pe mine; Roade-jimblă este
Mărinimosul meu părinte iar Linge-pietrele-de-moară,
Crescută în palatul rigăi zis Roade-şuncă, mi-a fost
mamă.
Ea m-a născut într-o cămară şi m-a hrănit cu bunătăţi,
Cu nuci cojite şi smochine şi alte soiuri de bucate.
Cum vrei s-ajungem buni prieteni când nu
ne-asemănăm deloc?
Căci viaţa ta se desfăşoară în apă; eu am obiceiul
Să ronţăi ceea ce mănâncă toţi oamenii: nu mi-e străină
Făina de trei ori râşnită, ajunsă pâine-n coş rotund,
Plăcintele cu falduri late şi brânza plină cu sesam,

[1] Numele câtorva fluvii din Europa urmărind să confere o aură de nobleţe regelui broaştelor.

Nici halca de jambon, ficatul înveşmântat în prapur alb,
Nici caşul proaspăt ce deunăzi s-a închegat din lapte dulce,
Aşijderi turtele cu miere, de fericiţii zei râvnite,
Nimic din câte bucătarii dau oaspeţilor la chiolhanuri
În cratiţele garnisite cu felurite mirodenii.
De zarva bătăliei grele nu ştiu să fi fugit vreodată:
Intrând în vălmăşag de-a dreptul, mă îndesam în primul rând.
Eu nu mă tem deloc de oameni, deşi au trupuri uriaşe,
Mă caţăr până şi-n crivaturi, le muşc buricul de la deget,
Le rod călcâiul, dar bărbaţii nu simt nici urmă de durere,
Căci muşcătura-mi niciodată n-alungă somnul lor adânc.
Doar două lucruri de pe faţa pământului mă îngrozesc:
Eretele şi cu pisica mi-aduc necazul ăl mai mare,
Şi cursa jalnică în care vicleana moarte stă la pândă.
Mai mult pisica mă-nspăimântă, din cale-afară de voinică;
Ea, orişicât mă vâr în bortă, mă caută-n bârlogul meu.
Nu-mi plac ridichile-de-lună, nici verzele, nici dovleceii,
Nu gust din frunzele de sfeclă şi nici de ţelină[1] măcar:

[1] În epopeile homerice nu sunt pomeniţi dovleceii, ridichile şi ţelina, cu toate că aceste plante existau în bazinul estic mediteranean la începutul mileniului I î.Hr.

Cu ele vă hrăniţi, desigur, voi, cei ce vieţuiţi în baltă!"
Surâse Faţă-gogonată şi drept răspuns grăi aşa:
„Străine, îţi ridici în slavă doar pântecul. În schimb la noi,
În tău şi pe uscat afla-vei minunăţii nenumărate,
Căci broaştelor le-a dat feciorul lui Cronos două vieţi[1] aparte,
Pământul să-l străbată-n salturi şi trupu-n apă să-şi afunde,
Sălăşluind mereu în două stihii atât de osebite.
De vrei să vezi aceste lucruri cu ochii tăi, e foarte lesne:
Hai, suie-n cârcă şi te ţine de mine, nu cumva s-aluneci,
Şi vei sosi voios şi teafăr acasă, în palatul meu!"
Aşa grăi, apoi întinse spinarea: el sui degrabă,
Cu mâinile[2] încolăcindu-i uşor grumazul lunecos.
Întâi fu vesel căci aproape era limanul şi-i plăcu
Cum ştie Faţă-gogonată să-noate; însă pân' la urmă,
Scăldat de unda-ntunecată, vărsă nenumărate lacrimi.

---

[1] În original *amfibios*, nume caracteristic pentru fiinţele care trăiesc şi în apă, şi pe uscat.

[2] Nu trebuie să ne mire faptul că şoarecele are mâini. În *Panciatantra* întâlnim în strofa 25 din *Povestea întâi*, Cartea întâi, următoarea cugetare: „*Uşor se umple un biet pârâiaş; uşor se umplu mâinile întinse rugător ale unui şoarece*" (vezi *Panciatantra*, „BPT" nr. 506, 1969, p. 15).

Căința lui era târzie, zadarnic perii și-i smugea,
Strângând picioarele sub pântec, iar inima-i zvâcnea în piept,
Din lipsă de obișnuință și pe uscat dorea s-ajungă;
Cumplit gemea, cuprins de cazna gerosului fior al fricii.
Codița lui și-o afundase în apă tocmai ca pe-o vâslă
Scăpată și ruga fierbinte pe zei să-l ducă la liman.
Simțea cum unda-ntunecată îl scaldă, mult se văicărea,
Și ia te uită ce cuvinte rosti atunci cu gura lui:
„Nu și-a purtat la fel povara iubirii pe spinarea lui
Nici taurul ce-a dus în Creta pe Europa peste mare[1]
Întocmai cum înot mă poartă pe mine pân-la el acasă
Broscoiul înălțându-și trupul gălbui din unda sclipitoare!"
Deodată se ivi un șarpe de apă – o, ce chip sinistru
În calea lor: stătea cu capul deasupra apei înălțat.
Zărindu-l, Față-gogonată s-a dat la fund, nu s-a gândit
Că de izbeliște își lasă ciracul hărăzit pieirii,
Ci bâldâbâc s-a dus în știoalnă și piaza-rea la ocolit.

[1] Îndrăgostindu-se de Europa, fiica lui Agenor și sora lui Cadmos, Zeus s-a transformat într-un taur alb și s-a culcat la picioarele ei. Când Europa s-a urcat în spinarea lui, taurul a răpit-o, străbătând împreună marea din Fenicia până în Creta. Răpirea Europei a fost frecvent înfățișată nu numai de către poeți, ca de pildă Moschos în una din idilele sale, ci și de pictori și ceramiști. Mania aluziilor mitologice era parodiată cu subtilitate.

Iar celălalt, lipsit de sprijin, cu fața-n sus căzu în apă,
Își frânse mâinile-ncleștate și chițăi în gheara morții.
Îl înghiți adesea balta și reveni adeseori,
Zbătându-se, la suprafață: nici gând să scape de ursită!
Vai, perii uzi făceau s-atârne mai greu și mi-l trăgeau în jos;
Și totuși, gata să se-nece rosti cuvintele acestea:
„N-ascunzi, tu, Față-gogonată, vicleanule, isprava ta,
Căci de pe trup ca de pe-o stâncă ți-ai prăvălit naufragiatul!
Dar pe uscat n-ai fi mai tare, mișelule, în nicio probă,
La luptă dârză[1], trântă, fugă: dar tu m-ai dus cu-nșelăciuni
Și m-ai zvârlit în apă. Zeul cu ochi răzbunători te vede!

[1] În original *pancration*, competiție atletică mixtă, îmbinând lupta corp la corp cu boxul. Toate mijloacele erau admise: încleștarea brațelor, piedica sau lovitura cu pumnul gol, spre deosebire de pugilat, unde pumnii erau înfășurați în curele de piele prevăzute cu bucăți de fier sau plumb, aceste „mănuși" numindu-se *cest*. După ce adversarii se prăvăleau la pământ, lupta continua cu și mai mare îndârjire, până ce unul dintre atleți se recunoștea singur învins. Trânta se numea *órthe pále*, adică luptă dreaptă în care atleții se bazau numai pe forța brațelor, fiecare căutând să-l pună cu spinarea la pământ pe celălalt. În cadrul întrecerilor orânduite cu prilejul funeraliilor lui Patrocle are loc o asemenea trântă între Aias Telamonianul și Odiseu (*Iliada*, XXIII, 708-732). După această trântă urmează descrierea altei probe a „pentatlonului" – alergarea, în care competitorii se întreceau fugind înarmați și cu scutul în mână.

Pedeapsa ţi-o aduce oastea de şoareci, nu e chip să scapi!“
Întocmai glăsui şi-n baltă îşi dete duhul. Linge-blide,
Întâmplător aflat în preajmă pe malul moale, mi-l zări.
Gemu cumplit şi într-un suflet aduse veste şorecimii.
Aflând sfârşitul lui, cu toţii au fost cuprinşi de-o grea mânie
Şi crainicilor poruncиră degrabă ca în zorii zilei
La sfat să cheme şorecimea în casele lui Roade-jimblă,
Nefericitul tău părinte, Înhap-firimituri! În baltă
Îţi răschiraseşi hoitul ţeapăn cu faţa-n sus plutind acum,
Dar nu pe lângă mal, sărmane, ci tocmai hăt, în largul apei!
Când şoarecii sosiră zornici spre ziuă, primul se sculă
Mâhnit că şi-a pierdut feciorul, el, Roade-jimblă, şi grăi:
„Ah, dragii mei, deşi eu singur am îndurat necazuri multe
Din partea broaştelor, azi însă grea cumpănă pe toţi ne-ncearcă!
Sunt abătut din cale-afară, căci mi-am pierdut tustrei feciorii.
Mi l-a răpit pe cel mai mare de petrecanie să-i facă
Duşmanul nostru aprig, mâţa: din gaură l-a tras afară.
Pe-al doilea oameni fără milă l-au condamnat apoi la moarte

Prin meşteşuguri noi stârpindu-l cu şiretlicul lor din lemn
Ştiut sub numele de cursă, grea pacoste pe bieţii şoareci!
Pe-al treilea, îndrăgit din suflet de mine şi cinstita-i mamă,
Îl duse Faţă-gogonată şi-l înecă în ape-adânci.
Hai, înarmaţi-vă degrabă! Vrăjmaşii noştri să-nfruntăm,
Gătiţi din creştet până-n talpă cu măiestrit lucrate zale!"
Grăind aşa, au fost cu toţii înduplecaţi să se-narmeze
Şi Ares, cel ce se-ngrijeşte de bătălii, i-a înzăuat.
Întâi pe coapsele-amândouă şi-au pus pulpare făurite
Din teci plesnite de bob verde, croite pe măsura lor
De vreme ce o noapte-ntreagă le-au ros cu nentrecută râvnă.
Aveau şi platoşe din trestii acoperite cu o blană,
Căci izbutiră să jupoaie cu dibăcie o pisică.
Din ţuguiat[1] ciob de opaiţ făcură scut; purtau şi suliţi,
Lungi ace, toate din aramă, o născocire de-a lui Ares,
Drept coifuri aşezând pe tâmple păstăi de mazăre răsfrânte.

---

[1] În original *mesómfalos* (*buricul din mijloc*), probabil aluzie la centrul bombat al scutului, această proeminenţă constituind partea lui cea mai rezistentă. Opaiţele antice aveau anume gurguie laterale care puteau sugera ţuguiul scutului.

Aşa se înarmau de-a valma toţi şoarecii. Când i-au zărit
Sărit-au broaştele din apă şi, repede întrulocate,
Au început pe dată sfatul legat de crâncenul război.
Când se-ntrebau de unde vine dihonia şi hărmălaia,
Un crainic le-a venit aproape şi-n mâna lui ţinea un sceptru.
Numitul Intră-n-oale, fiul lui Bortă-n-brânză, suflet mare,
Purtând războinică solie, a cuvântat precum urmează:
„O, broaştelor, vin de la şoareci cu-ameninţare şi îndemn
Să vă-narmaţi ca pentru lupte şi sângeroase bătălii,
Căci fost-a oblicit în baltă Înhap-firimituri, ucis
De Faţă-gogonată, craiul ales de voi. La arme dar,
Voi care sunteţi printre broaşte vitejii cei mai renumiţi!"
Aceasta-i fu solia. Ştirea pătrunse-n fiece ureche,
Umplând de supărare pieptul băltenilor cu fire mândră.
Orăcăit de toţi, se scoală şi zice Faţă-gogonată:
„O, scumpii mei, dar niciun şoarec n-am omorât şi n-am văzut
Pierind. S-o fi-necat desigur când se juca în preajma bălţii
Şi se trudea şi el să-noate ca broaştele, iar ei, mişeii,

Pe un nevinovat ca mine dau vina. Hai să chibzuim
Cum oare să stârpim degrabă vicleanu neam al
şorecimii.
Eu vă voi spune care cale o cred a fi mai nimerită.
Cu trupurile-acoperite de zale, toţi să stăm la pândă.
Pe creasta malului în pantă, pe unde locu-i mai abrupt;
Când şoarecii pornind asaltul s-or năpusti asupra
noastră,
Să prindem coiful celui care se pregăteşte să ne-atace
Şi cu armura lui întreagă pe dată să-l zvârlim în baltă.
Cum n-au habar să-noate, lesne îi înecăm pe toţi şi-aici
Vom înălţa voioşi trofeul nimicitorilor de şoareci!"

Cu-aceste vorbe le convinse să se-narmeze până-n
dinţi.
Numaidecât şi-acoperiră cu frunzele de nalbă pulpa;
Aveau şi platoşe croite din frunze mari de sfeclă verde;
Din foi de varză făuriră cu dibăcie scuturi bune,
Se înarmară toţi cu suliţi din ascuţite trestii lungi
Şi-n loc de coif purtau pe creştet subţiri cochilii de
culbeci.
Cu-aceste arme se-nşirară pe creasta malului înalt
Cu suliţele-n cumpănire şi vrajbă-n fiecare piept.

Dar între timp Zeus îi adună pe zei în cerul înstelat,
Le-arătă crâncenele cete de luptători voinici cât şapte;

Erau şi mulţi, şi mari, şi-n mână purtau lungi suliţi,
năvălind
La fel ca oastea de centauri[1] şi de giganţi odinioară.
Privirea-i zâmbitoare-ntreabă: pe broaşte cine mi
le-ajută
Şi cine pe-ndârjiţii şoareci? Apoi se-ntoarce spre
Atena:
„Copilă dragă, te vei duce să sprijini hoardele de
şoareci,
Când toată ziua bună ziua ei ţopăie în templul tău
Sătui de aburii grăsimii şi de bucatele jertfite?"
Întocmai a grăit Cronidul, dar iată ce-a răspuns
Atena:
„O, tată, n-am s-alerg vreodată în ruptul capului să
sprijin
Pe şoarecii jigniţi, căci dânşii doar pagube mi-au
căşunat,
Stricând cununile, spărgându-mi opaiţe[2] cu untdelemn.

[1] Poetul se referă la războiul dintre centauri (fiinţe monstruoase, jumătate oameni şi jumătate cai) şi lapiţi, locuitori străvechi ai Tesaliei. Poftiţi de Piritou la ospăţul nunţii sale cu Hippodamia, centaurii au încercat să-i răpească mireasa şi au fost învinşi şi siliţi să părăsească muntele Pelion. Războiul dintre centauri şi lapiţi a fost descris magistral de poetul latin Ovidiu în *Metamorfoze* (Cartea a VIII-a).

[2] Opaiţele din temple erau din lut ars sau din bronz, se umpleau cu untdelemn şi aveau mai degrabă un rol ritual decât acela de a ilumina. Astfel în templul Atenei Polias, opaiţul ardea şi ziua, ca o candelă.

Azi inima mi-o amărăşte buclucu-n care m-au vârât.
Mi-au ros tunica de zeiţă[1], cu mâna mea ţesută trudnic
Din cea mai gingaşă urzeală şi dintr-un fir subţire
toarsă
Şi mi-au făcut-o ferfeniţă, iar croitorul mă-ncolţeşte
Cerând dobândă pe deasupra. Curată pacoste zeiască!
Mi-a dres pe datorie straiul şi n-am de unde să-l
plătesc!
Dar n-aş dori ca toate-acestea măcar pe broaşte să
le-ajut.
Nici ele nu-s cu mintea-ntreagă, căci, întorcându-mă
deunăzi
De la o bătălie-n care m-am ostenit din cale-afară,
Aveam nevoie de odihnă, iar zarva lor nu m-a lăsat
O clipă barem să-nchid ochii, ci fără somn am stat
culcată
Şi m-a durut, vai mie, capul pân'la cântatul de cocoşi.
Dar hai să încetăm odată, o, zei, să-i ajutăm pe-aceştia,
Ca să nu fim răniţi niciunul de vreo săgeată ascuţită

---

[1] În original *peplos*, mantie sau tunică pe care o purta de obicei Atena, după cum reiese şi din reprezentările ei statuare. În ultima zi a Panateneelor un grup de tinere fete de neam mare purtau un *peplos* alb ţesut de mâna lor şi îmbrăcau cu el o veche statuie a Atenei cioplită dintr-un măslin sfânt. Pe *peplos* era înfăţişată victoria Atenei asupra giganţilor.

Şi să ne pomenim cu trupul zdrelit de suliţă sau paloş[1]:
Pieptiş sunt gata să se lupte, şi-un zeu de le-ar aţine calea.
Ci împreună vom petrece, privind din ceruri încleştarea!"
Întocmai a grăit, iar zeii din jurul ei au ascultat-o;
Cu toţii s-au adunat grămadă în unul şi acelaşi loc.
Atunci s-au arătat ţânţarii ducând cu dânşii surle mari.
Şi aprig trâmbiţară zvonul încăierării: hăt, din slavă,
A prevestit şi Zeus Cronidul prin tunet crâncenul război.
Răni Asurzitorul-bălţii cu suliţa-i pe Lingăreţul
Aflat în primul rând şi arma răzbi în vintre la ficaţi.
Iar el căzu în bot şi colbul îi murdări blăniţa moale;
Căzu bufnind şi zornăiră amarnic zalele pe dânsul.[2]
Apoi izbeşte Şade-n-bortă cu suliţa pe Mocirlan
Şi-n pieptul lui împlântă arma vârtoasă: el se prăvăleşte
Învăluit de noaptea morţii şi-i zboară sufletul din trup.[3]
Îl nimereşte Papă-sfeclă în inimă pe Intră-n-oale
Şi Roade-pâine mi-l plăteşte în pântece pe Gură-mare;
El cade la pământ şi-ndată suflarea lui pe veci se stinge.

---

[1] Aluzie la rănirea Afroditei şi a lui Ares de către Diomede, instigat de Atena (*Iliada*, X, 336, 858).

[2, 3] Versuri împrumutate din diverse bătălii ale *Iliadei*.

Când află însuşi Băltăreţu că-i mut acuma Gură-mare
Săltând un bolovan cât piatra de moară, iute îşi
pocneşte
Potrivnicu-n grumazu-i moale: pe ochii lui se-ntinde
bezna.
Iar Verde-busuioc mâhnitul înfige trestia-n duşman
Şi nici n-apucă să şi-o smulgă din cel rănit, că
Lingăreţul[1]
Mi-l vede şi spre el aruncă o suliţă strălucitoare
Şi fără greş îi şi străpunge ficaţii. Martoru-ntâmplării,
Pap-rădăcini o şterge iute şi sare de pe malu-nalt.
Dar şi de jos se războieşte rănindu-şi propriul vrăjmaş,
Ce cade şi rămâne-acolo: în timp ce purpuriu-i sânge
Roşeşte balta, el se-ntinde cât e de lung pe lângă mal
Şi maţe grase se revarsă jur-împrejur din burta lui.
Pe-acelaşi maluri de asemeni a fost răpus şi
Roade-brânză.
Se înspăimântă Păpurilă, cu ochii dând de Bortă-n-şuncă,
O ia la fugă, zvârle scutul cât colo şi se-aruncă-n tău.
Neîntrecutul Zace-n-mâzgă îl isprăveşte pe Litreanu;
Ucide Răsfăţatul-apei pe însuşi craiul Roade-şuncă,

[1] După ce a fost răpus prima oară de Asurzitorul-bălţii, Lingăreţul moare a doua oară de mâna lui Mănâncă-rădăcini. Şi unii eroi homerici mor reapărând teferi după câteva cânturi. Până şi aceste scăpări ale textului *Iliadei* sunt parodiate în *Batrahomiomahia*.

Pălindu-l c-un pietroi în creştet, încât şi creierii s-au
scurs
Pe nări, aşa că el mânjeşte cu sângele-i regesc pământul.
Neîntrecutul Zace-n-mâzgă a fost străpuns de
Linge-blide
Cu suliţa şi bezna-i stinge lumina ochilor holbaţi.
Praz-verde, martoru-ntâmplării, apucă leşul de-un picior
Prinzându-l de călcâi cu mâna şi-l trage-n tău, să
moară-n pace.
Înhap-firimituri[1] se luptă spre-a răzbuna ciracii morţi
Şi pe Praz-verde mi-l împunge în burtă, tocmai la ficaţi
Ci cade-n faţa lui broscoiul, şi zboară sufletu-i la
Hades.
Mi-l vede Umblă-n-varză: zvârle o mână de nămol
într-însul
Nu numai că-i mânjeşte chipul, ci cât pe ce să-l şi
orbească.
Atuncea furiosul şoarec cu braţul său voinic ridică
O uriaşă piatră care zăcea în câmp, povara gliei:
Pe Umblă-n-varză mi-l păleşte aproape de genunchi,
zdrobindu-i

[1] Altă fantomă reanimată şi adusă pe câmpul de luptă. Înhap-firimituri a fost pricina războiului şi a pierit înecat la începutul poemei.

Cu totul glezna dreaptă: cade în colb cu faţa-n sus
rănitul.
Îl apără Orăcăilă, se năpusteşte spre duşman,
Şi-l nimereşte drept în burtă, pe la buric: tăiosul vârf
Al trestiei adânc se-nfige iar când cu mâna lui vârtoasă
Îşi trage lancea, pe ţărână vezi măruntaie-mprăştiate.
Pe malul bălţii Şade-n-bortă, scârbit de-această
grozăvie,
Se trage şchiopătând din luptă: părea nespus de abătut
Şi ca să scape de amarul sfârşit, sări în primul şanţ.
În vârful labei Roade-jimblă lovi pe Faţă-gogonată
Ce pân'la urmă drept în baltă sări, aleanul să-şi înece.
Praz-verde oblicind un şoarec căzut cu sufletul la gură,
Ieşi din linia de luptă şi ţeapa trestiei zvârli,
Dar nu-i străpunse scutul: vârful de suliţă rămase-acolo.
Nu-i găuri la rându-i coiful cât patru oale de măreţ
Divinul Maghiran, asemeni la chip cu însuşi zeul Ares,
Fiind singur care în mulţimea de broaşte se-arăta
viteaz;
Pe el au tăbărât vrăjmaşii; văzându-i însă, n-a rămas
Eroii falnici să-i înfrunte şi-n fundul bălţii s-a topit.
Era-ntre şoareci şi un tânăr de seamă,
Şterpeleşte-porţii,
Fiu îndrăgit de Ronţăilă, desăvârşit pândar al pâinii;

Tătâne-său, întors acasă la luptă şi-a trimis feciorul;
Acesta se fălea că-i gata să curețe de broaşte lumea.
Se-apropie mânat de pofta năprasnicei încăierări
Şi, despicând apoi la mijloc o nucă-n gemene bucăți,
Îşi puse cojile-amândouă în jurul mâinilor, ca zale,
Şi toate broaştele-ngrozite săriră repede în baltă.
Din cale-afară de puternic, el şi-ar fi dus la capăt gândul
De nu-l vedea îndată tatăl Zămislitor de zei şi oameni;
Cronidul se-ndură de broaşte aflate-n pragul nimicirii
Şi, clătinându-şi capul, iată ce vorbe a rostit atunci:
„Vai mie, ce minunăție mi-e dat să văd cu ochii mei!
De-a dreptul mă-ngrozeşte faptul că-n baltă Şterpeleşte-porții
Vrea să aducă printre broaşte prăpădul: iute să trimitem
Pe Pallas ce stârneşte zarva războiului sau chiar pe Ares,
Din încleştare să-l alunge, cu toată îndârjirea lui!"
Aşa grăi Cronidul; Ares răspunse după cum urmează:
„Fiu al lui Cronos, nici puterea Atenei şi-a lui Ares însuşi
Nu poate izbăvi pe broaşte de moartea crudă ce le-adastă.

Să mergem dar cu mic, cu mare să le dăm sprijin.
Lancea ta
Cu care ai doborât titanii[1] de-o vitejie fără margini
S-o scuturi doar! În felul-acesta i-ai biruit pe cei mai
vajnici:
Aşa l-ai doborât odată pe Capaneu[2], bărbatul aprig
Pe uriaşul Encelade[3] şi pe giganţi, sălbatic neam!"
Întocmai glăsuind, Cronidul azvârle orbitorul trăsnet.
Sloboade mai întâi un tunet ce zguduie Olimpul mare
Iar dup-aceea şi un fulger, divina-i armă de temut,
Trimite val-vârtej; el zboară departe de regeasca mână
Şi în căderea-i înspăimânta şi şorecimea şi broştimea.
Dar oastea şoarecilor totuşi nu se-mblânzi, ci mai
avan
Trăgea nădejdea să stârpească băltana stirpe bătăioasă
De n-ar fi fost milos Cronide cu broaştele şi din Olimp
N-ar fi trimis în grabă mare broscoilor un ajutor.

---

[1] Primele versuri ale *Batrahomiomahiei* făceau aluzie la *Gigantomahia*, iar acum este menţionată *Titanomahia*, care a precedat-o.

[2] Fruntaş din Argos, unul din cei şapte eroi care au pornit expediţia împotriva cetăţii Teba. Întrucât a sfidat cu vitejia lui puterea lui Zeus, a fost fulgerat de către acesta.

[3] Cel mai puternic dintre giganţii care au uneltit împotriva lui Zeus. Acesta a slobozit asupra lui fulgerul, prăvălindu-l în adâncurile muntelui Etna.

Veniră deci făpturi cu-spate-de-nicovală,
gheare-strâmbe,
Cu-mers-anapoda, chiorâşe, cu-foarfece-şi-carapace,
Osoase, cu-spinare-lată, cu-umerii-strălucitori
Şi şchioape, şi cu-mâna-lungă, cu-ochii-aşezaţi-în-piept,
Cu-opt-picioare, două-antene, nedomoliţi: le spune raci
Poporul; ei tăiau în două, cu gura, cozile de şoareci,
Aşijderi şi labe şi picioare, ba chiar şi suliţe frângeau.
Se speriară bieţii şoareci nefiind în stare să-i înfrunte
Şi-o rupseră curând la fugă: şi tocmai soarele-apunea.
Aşa luă sfârşit războiul ce n-a durat decât o zi!